

## **ІНФОРМАЦІЙНІ МАТЕРІАЛИ**

Навчальна дисципліна: **“Військова підготовка”**

Модуль 3.1. **“Тактична підготовка”**

Змістовий модуль 3.1.03. **„Управління діями механізованого взводу”.**

Заняття: **Групове заняття**

**Тема 12. Основи застосування механізованого батальйону (роти).**

*Заняття № 4. Механізований батальйон (рота) в оборонному бою.*

## Зміст

I. Вступ.

II. Основна частина.

Навчальні питання:

1. Основи оборонного бою. Складові елементи та тактичні показники побудови бою.

2. Завдання, бойові порядки підрозділів БТГр в оборонному бою. Побудова бойового порядку. Організація системи вогню.

3. Ураження противника під час зближення (висування і розгортання). Відбиття атаки противника. Ведення бою за утримання опорних пунктів і вогневих позицій.

III. Заключна частина.

### Література:

1. Бойовий статут механізованих і танкових військ Сухопутних військ Збройних Сил України, Ч. II, Ч III, Командування СВ ЗСУ, Київ, 2016.

2. Підручник сержанта механізованих військ. МОУ Київ, 2006.

3. Основи технічного забезпечення військ. Навчальний посібник. НУБіП України. 2011.

4. Тактична і тактико-спеціальна підготовка. Курс лекцій. НУБіП України. Київ, 2012.

5. Технічне забезпечення підрозділів в бою. Навчальний посібник. НУБіП України. 2011.

6. Тактична підготовка (курс вивчення дій в складі відділення (взводу), ДМ до СТІ 000Г.06Л.

## **1. Основи оборонного бою. Складові елементи та тактичні показники побудови бою.**

**Оборонний бій** – вид загальновійськового бою, метою якого є відбиття наступу противника, нанесення йому максимальних втрат, утримання важливих районів (рубежів, об'єктів) місцевості і створення сприятливих умов для переходу в наступ або інших дій.

Дії підрозділів під час ведення оборонного бою повинні бути стійкими та активними, а сама оборона – протитанковою, протиповітряною, протидесантною, противерсійною і підготовленою до тривалого ведення бою в умовах застосування противником ЗМУ, ВТЗ та засобів РЕБ. Підрозділи під час ведення оборонного бою повинні бути готові діяти автономно у відриві від основних сил та вести бій в оточенні.

Батальйон (рота) залежно від отриманого завдання, наявності сил і засобів та умов обстановки може вести позиційну або маневрену оборону.

*Позиційна оборона* – основний вид оборони. Вона організовується та проводиться з метою завдання противнику максимальних втрат і недопущення його прориву в глибину своєї оборони шляхом стійкого утримання підготовлених районів місцевості. Позиційна оборона застосовується на напрямках, де втрата території, що обороняється, неприпустима.

*Маневрена оборона* – вид оборони, який застосовується з метою зниження наступальних можливостей противника або примушення його до відмови від подальшого наступу шляхом завдання значних втрат у ході послідовних оборонних боїв на декількох рубежах (позиціях). Вона передбачає тимчасове залишення окремих районів території через відсутність достатніх сил для ведення позиційної оборони, а також у випадках, коли необхідно змусити противника наступати у не вигідному для нього напрямку, де підготовлена стійка позиційна оборона або створені вигідні умови для його розгрому. Маневрена оборона може вестися і з метою забезпечення успішних дій на інших напрямках шляхом втягування у бій значних сил противника.

Перехід до оборони може здійснюватись навмисно, коли інші активні дії недоцільні, або вимушено внаслідок несприятливої обстановки, що склалася; в умовах відсутності зіткнення з противником, або безпосередньому зіткненні з ним.

Оборона може готуватись завчасно до початку бойових дій або організовуватись у ході ведення бою (дій), а підрозділи переходити до оборони протягом тривалого часу або у стислі терміни.

## **2. Завдання, бойові порядки підрозділів БТГр в оборонному бою. Побудова бойового порядку. Організація системи вогню.**

Механізований і танковий батальйони (роти) можуть вести оборонний бій у першому або другому ешелоні бригади (батальйону), в смузі забезпечення (на передовій позиції), складати загальновійськовий, протидесантний резерв або призначатися в протидиверсійний, маневрений загін (групу). На окремому напрямку батальйон (рота) може оборонятися самостійно. При наявності відповідних сил і засобів для виконання важливих завдань на основі батальйону(роти) можуть створюватися тактичні групи.

Підрозділи танкового батальйону можуть використовуватись для

посилення механізованих батальйонів (рот), підрозділи механізованого батальйону – для посилення танкових.

*Батальйон першого ешелону* готує і займає оборону на першій позиції. Він призначається для відбиття наступу противника, знищення його перед переднім краєм і при вклиненні в оборону на першій позиції, а також для стійкого утримання важливого району місцевості та створення сприятливих умов для розгрому противника.

*Батальйон другого ешелону* обороняється на другій позиції і призначається для стійкого утримання району, який займає, в глибині оборони; знищення противника, що вклинився, проведенням контратак, а танковий батальйон і механізований батальйон на БМП, крім того, – з підготовлених вогневих рубежів; знищення повітряних десантів противника або посилення (заміни) підрозділів першого ешелону у разі втрати ними боєздатності за відсутності протидесантного та загальновійськового резервів.

*Батальйон, який діє в смузі забезпечення*, веде оборонний бій на завчасно підготовлених перед переднім краєм оборони рубежах з метою затримати наступ переважаючих сил противника, завдати йому втрат, примусити передчасно розгорнутися і наступати в не вигідному напрямку та виграти час для підготовки оборони головних сил бригади.

При відсутності смуги забезпечення батальйон (рота) може оборонятися на передовій позиції, яка створюється на віддаленні **4-6 км** від переднього краю оборони, а іноді і більше з метою не допустити раптового нападу противника на підрозділи першого ешелону, ввести в оману відносно накреслення переднього краю і побудови оборони, відбити його розвідку боєм і змусити передчасно розгорнути свої головні сили.

*Батальйон (рота), який складає загальновійськовий резерв*, займає вказаний район зосередження та перебуває в готовності до зайняття визначених йому оборонних позицій і вогневих рубежів та виконання завдань, які раптово виникають або для посилення (заміни) підрозділів першого ешелону у випадку втрати ними боєздатності.

*Батальйон (рота), який складає протидесантний резерв*, займає вказаний район зосередження та перебуває в готовності до знищення повітряних десантів противника в районах можливої висадки (викидання) і на ймовірних напрямках їх дій.

*Батальйон (рота), який призначений в протидиверсійний загін (групу)*, зосереджується в призначеному районі і знаходиться в готовності до пошуку, виявлення і знищення ДРС противника та НЗФ, особливо в населених пунктах, лісах, горах. Крім того, може бути використаний для створення рухомих (нерухомих) заслонів (засідок).

*Батальйон (рота) який призначений в маневрений загін (групу)*, складає мобільний резерв старшого командира і призначається для виконання завдань, які раптово виникають. До складу загону (групи) включаються механізовані підрозділи на БМП, дії яких можуть підтримуватися вертольотами.

*Батальйонна (ротна) тактична група* в оборонному бою призначена для утримання важливих районів, рубежів і позицій, відбиття наступу противника і завдання ураження його військам, що наступають, а

також проведення обхідних, рейдових, ізоляційних, блокувальних дій, охорони важливих об'єктів і комунікацій. Вона створюється, як правило, у складі механізованого (танкового) батальйону (роті), посиленого необхідними для виконання завдання підрозділами.

Батальйону призначається **район оборони**, роті – **опорний пункт**. Ширина району оборони батальйону може складати **3-5 км**, опорного пункту роті **1-1,5 км** по фронту. В залежності від завдання, умов обстановки і характеру місцевості фронт оборони може бути й іншим. Глибина оборони повинна забезпечувати тактичну взаємодію і вогневу підтримку між елементами бойового порядку, розосереджене розташування підрозділів і маневр та може бути: району оборони батальйону батальйону – **до 3 км**, опорного пункту роті – **до 1 км**.

**Побудова оборони** батальйону (роті) повинна створювати наростаючу протидію противнику, що наступає, на очікуваному напрямку його головного удару і не допустити прориву району оборони (опорного пункту). Вона включає бойовий порядок, систему опорних пунктів і вогневих позицій, систему вогню, систему інженерних загороджень.

**Бойовий порядок** батальйону будується у два або один ешелони. У разі побудови бойового порядку в один ешелон виділяється ЗВРез у складі не менше посиленого взводу.

Залежно від завдання, яке виконується, та характеру місцевості батальйон може мати різне розташування рот. Одна з рот може бути висунута кутом вперед або назад, утворюючи вогневий мішок, а на відкритому фланзі розташовуватися уступом або мати інше розташування.

*Рота першого ешелону* готує опорний пункт у першій і другій траншеях з метою завдати противнику ураження вогнем усіх засобів і не допустити прориву ним переднього краю оборони.

*Рота другого ешелону* готує опорний пункт у третій, а іноді й у четвертій траншеї з метою не допустити прориву противником першої позиції, а за сприятливих умов знищити контратакою його підрозділи, які вклинилися. Танкова рота (механізована рота на БМП), крім того, готує один-два вогневих рубежі, які можуть співпадати з рубежами розгортання для контратаки.

*Загальновійськовий резерв* займає район зосередження (опорний пункт) за підрозділами першого ешелону і перебуває в готовності до виконання завдань, які раптово виникають.

*Мінометна (артилерійська) батарея і гранатометний підрозділ*, як правило, залишаються в підпорядкуванні командира батальйону і використовуються в повному складі для підтримки бою механізованих рот першого ешелону. Іноді можуть додаватися механізованій роті, яка обороняється на напрямку зосередження основних зусиль батальйону, або по підрозділах – механізованим ротам першого ешелону.

*Протитанковий підрозділ*, як правило, залишається в підпорядкуванні командира батальйону, розташовується в районі зосередження або займає позиції в опорних пунктах механізованих рот і у проміжках між ними та використовується у повному складі для відбиття атак танків та інших броньованих машин противника, прикриття флангів і забезпечення проведення контратак. В особливих умовах ведення оборонного

бою, а також на закритій місцевості протитанковий підрозділ може додаватися ротам першого ешелону.

*Підрозділ ППО*, як правило, залишається в підпорядкуванні командира батальйону, займає вогневі (стартові) позиції в районі оборони і забезпечує прикриття підрозділів і ксП від ударів повітряного противника.

Бойовий порядок роти будується в один або два ешелони. Залежно від характеру місцевості підрозділи в опорному пункті механізованої (танкової) роти можуть розташовуватися кутком назад, уступом тамати інше розташування, яке забезпечує найкращу організацію системи вогню перед фронтом і на флангах опорного пункту.

Додані механізованих (танковий) роті танкові (механізовані) підрозділи займають оборону в їх опорних пунктах.

У бойовий порядок батальйону (роти), залежно від обстановки, можуть входити бронегрупа, вогневі засідки та інші елементи, що створюються рішенням командира батальйону для виконання тактичних завдань.

*Бронегрупа* створюється з метою підвищення активності оборони і своєчасного підсилення її стійкості на найбільш загрозливих напрямках, закриття проломів, які утворилися в результаті вогневих ударів противника, і вирішення інших завдань, що потребують стрімких, маневрених дій і ефективного ВУП. До її складу можуть входити декілька танків, БМП (БТР) без десанту, які виділені із підрозділів першого або другого ешелону, що обороняються поза напрямками зосередження основних зусиль.

Танки, БМП (БТР), призначені для дій у складі бронегрупи, можуть розташовуватися і готуватися до бою в опорних пунктах своїх підрозділів. У встановлений час або за сигналом командира вони зосереджуються у призначеному районі і приступають до виконання поставленого завдання.

Командиром бронегрупи призначаються: у батальйоні – один з командирів взводів роти другого ешелону, у роті – один із заступників командирів взводів.

*Вогнева засідка* виставляється з метою завдання противнику максимального ураження несподіваним вогнем прямою наводкою, кинджальним вогнем і застосуванням мінно-вибухових загороджень.

У вогневу засідку може призначатися взвод (відділення, танк), посилений саперами. Позиції вогневої засідки обираються на танконебезпечних напрямках, у проміжках між опорними пунктами або на флангах. Найбільш вигідними місцями для позицій вогневої засідки є зворотні схили висот, складки місцевості, околиці населених пунктів, узлісся і чагарники.

Підрозділ, виділений у вогневу засідку, займає призначену позицію, ретельно маскується і готується до виконання визначених завдань.

**Система опорних пунктів і вогневих позицій** батальйону (роти) включає: опорні пункти рот (взводів); вогневі позиції артилерії, танків, БМП (БТР), ПТРК та інших штатних і доданих вогневих засобів, вогневі (стартові) позиції засобів ППО; траншеї і ходи сполучення. В батальйоні, крім того, може створюватись позиція бойової охорони.

*Опорний пункт механізованої роти* обладнується двома траншеями і включає опорні пункти механізованих взводів, позиції вогневих засобів роти і

доданих підрозділів, які пов'язані між собою єдиною системою вогню, загороджень і ходів сполучення в межах опорного пункту роти.

*Опорний пункт танкової роти* включає опорні пункти танкових взводів і позицій доданих підрозділів. Додані танковій роті механізовані підрозділи займають позиції попереду танків, а також у проміжках між танковими взводами і на флангах.

Опорні пункти рот обладнуються так, щоб своїм розташуванням і вогнем перекидали найімовірніші напрямки наступу противника.

Проміжки між опорними пунктами рот можуть бути до **1000 м**, між опорними пунктами взводів – до **300 м**. Вони повинні бути під безперервним спостереженням, прострілюватися фланговим і перехресним вогнем, а також прикриватися вогневими засідками, вогнем артилерії і загородженнями. У проміжках між опорними пунктами рот (взводів) обладнуються траншеї і запасні позиції.

Для кругової оборони опорних пунктів використовуються ходи сполучення, підрозділам призначаються додаткові сектори обстрілу, для вогневих засобів готуються запасні й тимчасові вогневі позиції з урахуванням ведення вогню в сторони флангів і в тил. Частина вогневих засобів розташовується в глибині. Перед переднім краєм, на флангах, у проміжках та в тилу влаштовуються загородження.

*Вогневі позиції* артилерії, танків, БМП (БТР), ПТРК та інших штатних і доданих вогневих засобів, вогневі (стартові) позиції засобів ППО у районі оборони батальйону (опорному пункті роти) обладнуються так, щоб забезпечити ведення вогню на граничну дальність і ураження противника фланговим, перехресним і кинджальним вогнем високої щільності. Вогневі позиції готуються в опорних пунктах, в проміжках між ними і на флангах, лінійне розташування вогневих засобів недопустиме.

Танки і БМП розташовуються в опорних пунктах рот (взводів) по фронту і в глибину на відстані до **200 м** один від одного. БТР розташовуються на вогневих позиціях у глибині опорних пунктів рот (взводів) у місцях, які забезпечують ведення ефективного вогню з кулеметів.

Район вогневих позицій мінометної батареї, як правило, призначається за опорними пунктами рот першого ешелону (за другою траншеєю) в складках місцевості, які не дозволяють противнику вести по ній прицільний вогонь, а вогневі позиції доданого артилерійського підрозділу – в глибині району оборони батальйону, але **не ближче 2 км** від переднього краю оборони.

Місця вогневих (стартових) позицій засобів ППО обираються в бойових порядках підрозділів батальйону (роти) з урахуванням прикриття основних силі ксП.

Для вогневих засобів, крім основних, готується декілька запасних вогневих позицій, а для тих, що виконують додаткові завдання або несуть чергування, і тимчасові.

**Під час підготовки протиповітряної оборони** командир батальйону (роти) організовує виконання комплексу заходів з організації ППО, підготовки підрозділів батальйону (роти) до боротьби з повітряним противником та вжиття заходів щодо зниження ефективності дій повітряного противника.

До заходів зі зниження ефективності дій повітряного противника відносяться: тактичне маскування, введення противника в оману, маневр, вогонь зі всіх видів зброї, та інше.

З метою підвищення ефективності оборони та введення противника в оману відносно системи вогню і розташування вогневих засобів в кожному опорному пункті призначаються кочуючі вогневі засоби (гармати танки, бойові машини), яким визначаються укриття в глибині опорного пункту, дві-три вогневі позиції та маршрути виходу до них.

Опорні пункти механізованих (танкових) рот і позиції вогневих засобів батальйону поєднуються в район оборони батальйону, який складає основу кожної оборонної позиції і обладнується трьома-чотирма траншеями і ходами сполучення між ними.

*Перша траншея* першої позиції є переднім краєм оборони. Передній край оборони призначається старшим командиром і уточнюється на місцевості командиром батальйону. Перша траншея вибирається, якщо можливо, за природними протитанковими перешкодами і повинна забезпечувати добре спостереження за противником, найкращі умови для створення суцільного вогню всіх видів зброї, у тому числі й з глибини оборони, перед переднім краєм, на флангах і в проміжках між опорними пунктами. Перед нею створюються протитанкові й протипіхотні загородження на відстані, яка забезпечує їх прикриття вогнем зі стрілецької зброї. Місцевість перед переднім краєм оборони повинна ускладнювати противнику ведення спостереження і вогню, не мати укритих районів для зосередження піхоти і техніки та прихованих підступів.

*Друга траншея* обладнується на відстані **400-600 м** від першої з таким розрахунком, щоб підрозділи, які її обороняють, здійснювали підтримку підрозділів, що знаходяться в першій траншеї і могли вести вогонь на підступах до переднього краю оборони та прикривати загородження перед ним.

Третя (четверта) траншея обладнується на відстані **600-1000 м** від другої (**400-600 м** від третьої) траншеї з таким розрахунком, щоб підрозділи, які її обороняють, могли вести вогонь у проміжках між другою і третьою (третьою-четвертою) траншеями, а також використовувати її як вихідний рубіж для маневру на загрозливі напрямки.

Ходи сполучення між траншеями обладнуються з розрахунку не менш одного ходу сполучення від першої траншеї до другої на кожен взвод і не менш одного ходу сполучення від другої траншеї до третьої (четвертої) на кожен роту. Ходи сполучення обладнуються окремими позиціями для вогневих засобів і використовуються для організації кругової оборони і ведення бою з противником, який вклинився, а також для прихованого маневру підрозділів, евакуації поранених, доставки боєприпасів і продовольства.

Траншеї і ходи сполучення повинні забезпечувати зручність ведення вогню, особливо флангового і перехресного, укрите розташування особового складу і вогневих засобів, швидкий і прихований маневр підрозділів по фронту і в глибину, а також ускладнювати противнику розкриття побудови оборони батальйону (роти).

З метою зниження втрат від вогню артилерії і ударів авіації противника траншеї і ходи сполучення повинні обладнуватися у повний профіль, для особового складу створюватися перекриті ділянки, бліндажі і сховища, а для боєприпасів й інших МтЗ обладнуватися ніші. Для недопущення ураження



уламками гранат (снарядів) і ведення вогню вздовж траншеї не допускається їх лінійне влаштування.

*Позиція бойової охорони* створюється на віддаленні до **2 км** від переднього краю оборони з метою недопущення раптового нападу противника і ведення ним наземної розвідки. Якщо передова позиція відсутня, від батальйону першого ешелону призначається бойова охорона в складі до посиленого взводу. Позиція бойової охорони може бути до **500 м** по фронту. Перед нею і на флангах улаштовуються загородження, виставляються вогневі засідки, секрети, а вночі пости підслуховування і радіолокаційного спостереження. Дії бойової охорони підтримуються вогнем мінометних (артилерійських) підрозділів з тимчасових вогневих позицій. Управління бойовою охороною здійснює командир батальйону.

В умовах безпосереднього зіткнення з противником бойова охорона не виставляється, її завдання покладаються на підрозділи, які займають першу траншею.

**Система вогню** батальйону (роти) в обороні включає: підготовлені ділянки зосередженого та рубежі загороджувального вогню артилерії і мінометів, ділянки зосередженого вогню рот (взводів), зони вогню танків, БМП, протитанкових засобів і зони суцільного багат шарового вогню усіх видів зброї на підступах до оборони, перед переднім краєм, на флангах, у проміжках між опорними пунктами рот (взводів) і в глибині оборони; підготовлений маневр вогнем на будь-який загрозливий напрямок або ділянку.

Система вогню створюється з урахуванням ударів і вогню старшого командира, наявних вогневих засобів батальйону (роти) та їх бойових можливостей у поєднанні з природними перешкодами та інженерними загородженнями. Готовність системи вогню визначається зайняттям вогневими засобами позицій, підготовкою даних для стрільби, а також наявністю ракет і боєприпасів.

Основу системи вогню батальйону складає протитанковий вогонь рот, штатних і доданих протитанкових засобів, артилерії прямою наводкою з урахуванням застосування на танконебезпечних напрямках ПТРез і РЗЗ старшого командира. Основу системи вогню роти складає вогонь танків і БМП (БТР).

ВУП в оборонному бою поділяється на загальне і безпосереднє.

*Загальне вогневе ураження* противника організовується і здійснюється старшим командиром. До нього можуть залучатись і артилерійські підрозділи (вогневі засоби) батальйону (роти) для участі в зосереджених та групових вогневих ударах, а також для ураження окремих об'єктів противника.

*Безпосереднє вогневе ураження* здійснюється в інтересах вирішення тактичних завдань підрозділами, що ведуть оборонний бій. Основними об'єктами ураження є: підрозділи противника на маршрутах висування, рубежах розгортання; вогневі засоби, які їх підтримують; ПУ; засоби ППО й інші важливі цілі. До виконання завдань вогневого ураження залучаються штатні підрозділи батальйону (роти) і додані (підтримуючі) вогневі засоби.

В залежності від обстановки, що склалась, ураження противника в оборонному бою може здійснюватись за періодами вогневої підготовки відбиття атаки противника та вогневої підтримки військ, що обороняються.

*Вогнева підготовка відбиття атаки* противника здійснюється з виявленням початку висування його головних сил із глибини або під час зайняття вихідного положення для наступу і завершується з переходом противника в атаку. Її метою є завдання ураження підрозділам, які

наступають, затримання їх висування, розгортання й переходу в атаку. Вона здійснюється на глибину досяжності штатних і доданих (підтримуючих) вогневих засобів.

Під час вогневої підготовки відбиття атаки противника може здійснюватися вогнева підтримка підрозділів, що обороняються в смузі забезпечення (на передовій позиції, позиції бойової охорони). До виконання цих завдань залучаються штатні і додані вогневі засоби батальйону (роти) та засоби старшого командира, як правило, з тимчасових вогневих позицій.

*Вогнева підтримка військ, що обороняються*, починається з виходом противника на рубіж переходу в атаку і здійснюється у всій глибині бойового порядку батальйону (роти) та триває протягом всього оборонного бою. Вона проводиться з метою нанесення противнику втрат та недопущення його прориву в глибину оборони.

В ході вогневої підтримки військ, що обороняються, при проведенні контратак здійснюється ВУП за періодами вогневої підготовки контратаки та вогнева підтримка контратаки.

**Система інженерних загороджень** включає мінні поля, групи мін, вузли загороджень, завали, інші протитанкові та протипіхотні перешкоди, підготовлені до руйнування об'єкти, що створюються при підготовці та в ході ведення оборонного бою перед позицією бойової охорони, переднім краєм, у проміжках і на флангах опорних пунктів рот (взводів) та в глибині району оборони батальйону (опорного пункту роти) в поєднанні із системою вогню та природними перешкодами виходячи із замислу бою з урахуванням маневру своїх підрозділів і сусідів.

Основу системи інженерних загороджень складають мінно-вибухові загородження.

Інженерні загородження створюються і нарощуються в ході бою силами штатних підрозділів і доданими підрозділами інженерних військ. Порядок руйнування об'єктів у глибині оборони визначається старшим командиром.

У ході підготовки оборони насамперед загородження створюються на напрямку можливого головного удару противника, у подальшому ними прикриваються опорні пункти загальновійськових підрозділів на інших напрямках, вогневі позиції артилерії, райони розгортання ксП.

Взвод матеріального забезпечення батальйону зосереджується за другим ешелonom, поблизу шляхів підвозу і евакуації; пункт боєпостачання батальйону, медичний пункт і решта підрозділів забезпечення батальйону розгортається за другим ешелonom (резервом); ПТС батальйону – поблизу ксП батальйону, РЕГ за першим ешелonom батальйону.

Пункт боєпостачання роти і медичний пост роти розгортаються в опорному пункті роти в укритому місці, доступному для скритого підходу транспортних засобів.

КсП батальйону розгортається в глибині району оборони батальйону, як правило, у важкодоступному для танків противника місці, безпосередньо за ротами першого ешелону або в районі опорного пункту роти другого ешелону (ЗВРез) на відстані **до 2 км** від переднього краю оборони батальйону.

КсП роти розгортається в глибині опорного пункту на віддаленні **до 800 м** від свого переднього краю.

КсП доданих підрозділів розгортаються поблизу ксП батальйону (роти) або разом з ним.

### **3. Ураження противника під час зближення (висування і розгортання). Відбиття атаки противника. Ведення бою за утримання опорних пунктів і вогневих позицій.**

До початку наступу противника підрозділи батальйону (роти), знаходячись у постійній готовності до відбиття атак противника, вдосконалюють інженерне обладнання позицій, обслуговують ОВТ проводять заняття з бойової підготовки, виконують заходи з покращення морально-психологічного стану особового складу.

Чергові вогневі засоби підрозділів знаходяться на запасних або тимчасових вогневих позиціях в готовності до знищення окремих груп противника, що намагаються вести розвідку, пророблювати проходи в загородженнях або проникнути в глибину оборони, а також до відкриття вогню по його літаках і вертольотах. Крім того, вони перешкоджають пересуванню противника в районах його розташування і проведенню ним інженерних робіт. Снайпери знищують офіцерів, спостерігачів, обслугу вогневих засобів та інші важливі цілі противника.

Відпочинок особовому складу надається командирами підрозділів залежно від обстановки і вказівок старшого командира. Особовий склад, який відпочиває, розташовується в укриттях (бліндажах) поблизу траншей і вогневих засобів в готовності до зайняття своїх місць за командою (сигналом).

Командир батальйону (роти) на підставі аналізу даних розвідки і особистого спостереження повинен своєчасно встановити підготовку противника до наступу, початок його висування та розгортання, доповісти про це старшому командиру, привести підпорядковані підрозділи у повну готовність до ведення оборонного бою і уточнити їм завдання.

З виявленням початку висування головних сил противника для атаки із глибини або зайняття ними вихідного положення розпочинається вогнева підготовка відбиття атаки противника, в ході якої уражаються його артилерійські і мінометні батареї (взводи), танкові і мотопіхотні підрозділи при висуванні та на рубежах розгортання, ПУ, засоби розвідки.

Підрозділи противника, які проводять розвідку боєм і атака його передових підрозділів відбиваються бойовою охороною батальйону та силами і засобами, що виділені від підрозділів першого ешелону з тимчасових вогневих позицій. Командир батальйону керує їх діями, підтримує вогнем артилерії й інших призначених для цього вогневих засобів, при цьому ксП батальйону може розміщуватись в одному з опорних пунктів рот першого ешелону.

Бойова охорона примушує підрозділи противника завчасно розгорнути основні сили та знищує піхоту і танки перед своїм фронтом. Противник, який намагається обійти позицію бойової охорони, уражається вогневими засобами батальйону з тимчасових (запасних) вогневих позицій і засобами старшого командира.

Бойова охорона залишає позицію з дозволу командира батальйону. Вихід з бою та відхід прикривається вогнем артилерії і визначеними вогневими засобами, відхід здійснюється перекатами з використанням складок місцевості, загороджень і аерозолів (димів). Підрозділ, який діяв в бойовій

охороні, переходить до оборони в опорному пункті роти другого ешелону або виводиться в резерв батальйону.

Після нанесення ураження передовим силам противника і за сигналом командира батальйону вогневі засоби, які підтримували дії бойової охорони, потай змінюють позиції. Проходи в інженерних загородах, які залишались для пропуску бойової охорони і ті, що пророблені противником, негайно закриваються, а якщо це неможливо, – по них готується вогонь артилерії та інших засобів.

З початком вогневої підготовки атаки противника особовий склад укривається в бойових машинах, окопах та інших укриттях в готовності до швидкого зайняття своїх місць на позиціях для відбиття атаки його підрозділів. Чергові вогневі засоби залишаються на своїх позиціях в готовності до відкриття вогню. Командири підрозділів і спостерігачі ведуть спостереження за діями противника і своїх підрозділів. Командир батальйону (роти) безперервно вивчає обстановку, уточнює завдання підрозділам і вогневим засобам щодо ураження противника, який висувається або готується до атаки. Одночасно він вживає заходів ліквідації наслідків його ударів, закриття проломів у бойовому порядку, відновлення системи вогню, взаємодії і управління.

З переходом противника в атаку розпочинається вогнева підтримка військ, що обороняються, в ході якої уражаються танки та інші броньовані машини, порушуються бойові порядки атакуючих підрозділів противника і створюються вигідні умови для знищення його вогнем протитанкових засобів.

Під час нанесення ударів своєї авіації по противнику, який розгортається і переходить в атаку, пости (пункти) позначення за командами (сигналами) командирів підрозділів позначають своє положення.

З підходом противника до переднього краю оборони вогонь усіх засобів батальйону (роти) доводиться до найвищої напруги. Підрозділи батальйону (роти) всіма вогневими засобами знищують танки та інші броньовані машини, відсікають піхоту від танків і знищують її перед переднім краєм, а піхоту, яка увірвалася в першу траншею, – вогнем упритул, гранатами і в рукопашному бою. Для недопущення просування противника траншеями і ходами сполучення в них встановлюються їжаки, рогатки та інші переносні загородах, що готуються заздалегідь.

Підрозділи, які призначені у вогневі засідки, за командою командира або самостійно, раптово відкривають вогонь, наносять максимальне ураження противнику, який намагається прорватися, знищуючи в першу чергу танки та інші броньовані машини, змушують противника наступати в невідповідному для нього напрямку або на підготовлені мінно-вибухові загородах.

Для недопущення вклинення противника в оборону, за необхідністю, на загрозливі напрямки висуваються танки і БМП (БТР), які входять у склад бронегрупи.

Підрозділ ППО, а також механізовані (танкові) підрозділи, які не зайняті боєм з наземним противником, відбивають нальоти літаків і вертольотів противника.

У разі вклинення противника в оборону на незначну глибину командир батальйону (роти) повинен вжити рішучих заходів щодо зупинення його просування. Для знищення противника, який вклинився, і відновлення

положення по передньому краю оборони командир батальйону може, з дозволу старшого командира, проводити контратаку другим ешелоном (ЗВРез) батальйону. Вона організовується при загрозі прориву опорних пунктів взводів першого ешелону і проводиться у разі вклинення незначних сил противника. У напрямку наступу переважаючих сил противника батальйон контратаку не проводить.

При вклиненні противника на глибину рот першого ешелону командир батальйону повинен нанести ураження противнику вогнем усіх засобів на ділянці прориву і зупинити його просування. При цьому танки і БМП другого ешелону (ЗВРез) можуть висуватись на підготовлений вогневий рубіж, а протитанковий підрозділ – на рубіж розгортання. Другий ешелон (ЗВРез) батальйону у взаємодії з підрозділами першого ешелону, які відійшли, стійкою обороною із зайнятих рубежів і позицій забезпечують розгортання для контратаки другого ешелону бригади і контратакують противника разом з ним.

Противник, який вклинився в оборону на стику з сусіднім батальйоном (ротою), знищується у взаємодії з ним вогнем усіх засобів, а за сприятливих умов – спільною контратакою.

Якщо противник обійшов район оборони (опорний пункт) підрозділи батальйону (роти) переходять до кругової оборони і продовжують стійко утримувати опорні пункти.

Батальйон (рота) не має права залишати позиції і відходити без наказу старшого командира. Підрозділи повинні стійко оборонятися навіть поза тактичним зв'язком з сусідами та при веденні бою в оточенні.

Після відбиття атаки противника командир батальйону (роти) негайно вживає заходів для відновлення управління, взаємодії, системи вогню, поновлення запасу ракет і боєприпасів, відтворення зруйнованих фортифікаційних споруд та інженерних загороджень, організовує ремонт (евакуацію) пошкодженого ОВТ, збір та евакуацію поранених і хворих.

Рота першого ешелону, яка понесла значні втрати, може виводитися в резерв, а оборону на передньому краї займає підрозділ другого ешелону (який проводив контратаку).

Про результати бою командир батальйону (роти) доповідає старшому командиру.

Командир батальйону (роти) другого ешелону повинен завжди знати обстановку в смузі оборони бригади (батальйону) і мати постійний зв'язок з командирами батальйонів (рот) першого ешелону та артилерійськими підрозділами, що його підтримують.

Батальйон (рота) другого ешелону у випадку прориву противника в глибину оборони повинен вогнем усіх засобів завдати йому рішучої поразки із зайнятих позицій і зупинити подальше просування та бути готовим до проведення (участі у проведенні) контратаки за рішенням старшого командира. Танковий батальйон (рота) і механізований батальйон (рота) на БМП, за необхідності, висувається на підготовлений вогневий рубіж.

Командир батальйону (роти), який складає ПДРез, встановивши початок висадки повітряного десанту противника або отримавши завдання на його знищення, висилає розвідку, уточнює (ставить) завдання підрозділам і вогневим засобам. Підрозділи швидко висуваються в район висадки повітряного десанту, з ходу розгортаються в бойовий порядок і рішучою

атакою знищують десант. Якщо десанту противника вдалося висадитися і розпочати висування до об'єкта нападу, батальйон (рота) швидко зближається з противником, скоює його дії боєм, наносить ураження вогнем усіх засобів і завершує знищення десанту.

Командир батальйону, який призначений у протидиверсійний загін (групу), з отриманням завдання на виявлення і знищення ДРС противника та НЗФ з'ясовує (уточнює) їх склад, імовірний характер дій, райони (напрямки), термін (час) їх дій, об'єкти диверсій (нападів) та організовує: локалізацію району їх дій; розвідку противника та спостереження за ним; обмеження маневру противника шляхом блокування (оточення) зайнятої ним ділянки місцевості з подальшим проведенням у ній пошуку (прочісуванням) для виявлення і знищення (примушення до здачі) ДРС противника (НЗФ).

Крім механізованих (танкових) підрозділів до виконання цих завдань можуть залучатися підрозділи НГ МВС, СБУ, ВСП в межах їх компетенції.

Командир батальйону (роти), який призначений в маневрений загін (групу), повинен постійно утримувати підрозділи в готовності до негайних дій, висування своїм ходом або перевезення повітряним (водним) транспортом і виконання завдань, що раптово виникають, а також підтримувати взаємодію з вертолітними і артилерійськими підрозділами.